

Malmin lentoaseman ystävät ry
29.6.2017

Helsingin hallinto-oikeus
Radanrakentajantie 5
00520 Helsinki
helsinki.hao@oikeus.fi

Helsingin hallinto-oikeudelle

Asia

Valitus

Valituksenalainen päätös

Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaava

Nähtäville asettaminen

Valituksenalaista päätöstä koskeva pöytäkirja on asetettu yleisesti nähtäväksi 1.6.2017.

Valittaja

Malmin lentoaseman ystävät ry

Selvitys valitusoikeudesta

Valitusosoituksen mukaan maakuntakaavan hyväksymistä koskevaan päätökseen saa hakea muutosta kunnallisvalituksella rekisteröity paikallinen tai alueellinen yhteisö toimialaansa kuuluvissa asioissa toimialueellaan, sekä kunnan jäsen.

Malmin lentoaseman ystävät ry on rekisteröity yhteisö, jonka kotipaikka on Helsingin kaupunki. Yhdistys on siten myös kunnan jäsen.

Yhdistyksen toiminnan tarkoituksena on Malmin lentokentän toiminnan säilyttäminen nykyisellä paikallaan sekä lentokentän toiminnan kehittäminen, edistäminen ja tukeminen. Yhdistyksen toiminnan tarkoituksena on myös vaalia ja suojella Malmin alueen rakennettujen kulttuurikohteiden ja -ympäristöjen ajallista monimuotoisuutta, vaalia niiden ominaisluonnetta ja erityispiirteitä sekä edistää niiden kulttuurisesti kestävää hoitoa ja käyttöä.

Valittajan yhteyshenkilö

Timo Hyvönen, puheenjohtaja
Osoite

Vaadimme, että hallinto-oikeus

- 1) kumoaa maakuntakaavan 4. vaiheen voimaantulon siltä osin kuin se koskee Malmin lentoaseman aluetta ja sen kaavassa kuvattua melualueutta. Vaadimme voimaantulon kumoamista ensisijaisesti Malmin lentoaseman ja siihen kiinteästi liittyvän melualueen osalta ja toissijaisesti Malmin lentoaseman RKY-alueen osalta.
- 2) asettaa kaavan täytäntöönpanolle toimenpidekiellon samoille alueille, kunnes kaava on lainvoimaisesti ratkaistu.
- 3) velvoittaa Uudenmaanliiton korvaamaan oikeudenkäyntikulomme tässä asiassa laillisine viivästyskorkeineen siitä lähtien, kun kuukausi on kulunut päivästä, jona päätös on ollut saatavissamme.

Perustelut:

1. Rakennusperintö ja maakuntakaavan suhde perustuslakiin

Malmin lentoaseman alueen asuntorakentamiselle osoittava maakuntakaava on ristiriidassa perustuslain kanssa. Perustuslain 20 §:n mukaan vastuu kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille. Malmin lentoasemakokonaisuuden historialliset ja kulttuuriympäristöarvot ovat kiistatta huomattavat koko Euroopan tasolla. Perustuslain 107 §:n mukaan:

“Jos asetuksen tai muun lakia alemmanasteisen säädöksen säännös on ristiriidassa perustuslain tai muun lain kanssa, sitä ei saa soveltaa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa.”

Perustuslakimyönteinen tulkinta vaatii Malmin lentokentän alueen suojelua ja näkyy jo nyt Malmin lentoaseman aluekokonaisuuden RKY-merkintänä. Malmin lentokentän merkitys kokonaisuus- ja tuotannon kannalta on niin pieni, ettei sillä voida perustella poikkeusta.

Saamiensa useiden merkittävien kansainvälisten tunnustusten perusteella Malmin lentoasemakokonaisuuden elävällä kansainvälisellä kulttuuriperintökohteella on varteenotettavat mahdollisuudet nousta UNESCO-maailmanperintökohteeksi. Malmin lentoasemakokonaisuus on ollut kahdesti World Monuments Fundin (WMF) maailmanlaajuisella 100 uhanalaisimman kulttuurikohteen listalla (2004 ja 2006). WMF:n valintapaneelissa ovat edustettuina myös UNESCO:n maailmanperintöohjelman viralliset neuvonantajaorganisaatiot ICOMOS ja ICCROM.

Euroopan johtava kulttuuriperintöjärjestö Europa Nostra on valinnut Malmin lentoaseman vuonna 2016 Euroopan seitsemän uhanalaisimman kulttuuriperintökohteen joukkoon. Kulttuuriperintöalan kansainvälisten asiantuntijoiden mukaan Malmi on parhaiten säilynyt Euroopan kolmesta yhä alkuperäiskäytössään olevasta varhaisesta lentoasemasta.

2. Kaava on säädetty väärässä järjestyksessä Malmin lentoaseman osalta.

Maakuntakaavan 4. vaiheen osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa (LIITE 2) kuvataan lentoliikenteen käsittely erityistavoitteena (s. 32) siten, että *“Alueidenkäytössä on turvattava olemassa olevien valtakunnallisesti merkittävien ratojen, maanteiden ja vesiväylien jatkuvuus ja*

kehittämismahdollisuudet sekä valtakunnallisesti merkittävien satamien ja lentoasemien sekä rajanylityspaikkojen kehittämismahdollisuudet.”

Lisäksi sivulla 32 mainitaan, että *”Alueidenkäytön suunnittelussa on osoitettava sijaintipaikka Helsingin seudun lentokentälle tätä koskeviin selvityksiin ja vaikutusarviointeihin perustuen”* ja että *”Lentoasemien ympäristön maankäytössä tulee ottaa huomioon lentoliikenteen turvallisuuteen liittyvät tekijät, erityisesti lentoesteiden korkeusrajoitukset, sekä lentomelun aiheuttamat rajoitukset. Uusia lentoasemia suunniteltaessa ja olemassa olevia kehitettäessä tulee ottaa huomioon asutus ja muut melulle herkäät toiminnot. Alueidenkäytössä on turvattava lentoliikenteen nykyisten varalaskupaikkojen ja lennonvarmistusjärjestelmien kehittämismahdollisuudet sekä sotilasilmailun tarpeet ”.*

Maakuntakaavan 4. vaiheen osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa ei mainita Helsingin seudun erityistavoitteissa Malmin lentoaseman lakkauttamista tai lentoasemien kehittämismahdollisuuksien heikentämistä. Osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa mainitaan vain lentoasemien kehittämismahdollisuuksien turvaaminen.

Koska osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa ei ole mainittu lentoaseman lakkauttamisen mahdollisuutta, Malmin lentoaseman kaavamerkinnän kumoaminen on käsitelty väärässä järjestyksessä. Lisäksi kaavan vuorovaikutusprosessi on puutteellinen, koska Malmin lentoaseman lakkauttamisesta tai lentoasemien lakkauttamisesta yleisemmin ei ole ollut lausuttavien asioiden joukossa osallistumis- ja arviointisuunnitelman yhteydessä.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa kaikki lentoasemakysymykset on määritelty valtakunnallisiksi asioiksi. Malmin lentoasema on lisäksi valtakunnallinen rajanylityspaikka, mikä korostaa sen valtakunnallista merkitystä.

Koska osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa ei ole mainittu Malmin lentoaseman muutoksia Helsingin erityiskysymyksenä ja koska Malmin lentoaseman muutokset ovat kuitenkin erityiskysymyksenä lopullisessa kaavaselosteessa, asia on käsitelty myös Helsingin seutua koskien väärässä järjestyksessä. Lisäksi kaavan vuorovaikutusprosessi on puutteellinen, koska Malmin lentoaseman muutoksista Helsingin seudun erityiskysymyksenä ei ole ollut mahdollista lausua osallistumis- ja arviointisuunnitelman yhteydessä. Sekä ympäristöministeriö että liikenne- ja viestintäministeriö ovat vahvistaneet, että heitä ei ole todellisesti kuultu eivätkä he ole ottaneet kantaa tai tehneet päätöksiä Malmin lentoasemaa koskeviin linjauksiin (Liite 13). Koska asialla on ylikunnallinen, valtakunnallinen merkitys, on asia valmisteltava ja merkintä palautettava maakuntakaavaan.

Helsingin kaupungin lausunnossa osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta (LIITE 10) ei mainita Malmin kaavamerkinnän kumoamista. Helsingin kaupungin lausunnossa korostetaan logistiikan kehittämistä maakuntakaavan tärkeäksi tavoitteeksi. Lausunnossa todetaan lisäksi, että *”kulttuuriympäristöarvojen ymmärtäminen identiteetti- ja kilpailutekijänä ja hyödyntäminen kestäväällä tavalla antavat hyvän pohjan rikkaalle kaupunkikulttuurille koko seudulle”.* Malmin lentoaseman kaavamerkinnän kumoaminen ja tiivistämismerkintä ovat vakavassa ristiriidassa Helsingin Kaupungin OAS-lausunnon kanssa. Malmin ottamista mukaan kaavan luonnokseen ei ole perusteltu.

3. Kaava on säädetty väärässä järjestyksessä rajanylityspaikkojen toimintaedellytysten heikentämisen osalta.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa (LIITE 2) annetaan kaavan erityistavoitteeksi valtakunnallisesti merkittävien satamien ja lentoasemien sekä rajanylityspaikkojen kehittämismahdollisuuksien turvaaminen (s. 32).

Koska Malmin lentoasemamerkin kumoaminen johtaa myös valtakunnallisen rajanylityspaikan toimintaedellytysten katoamiseen, asia on käsitelty rajanylityspaikkojen toimintaedellytysten heikentämisen osalta väärässä järjestyksessä. Lisäksi kaavan vuorovaikutusprosessi on puutteellinen, koska rajanylityspaikkojen toimintaedellytysten heikentäminen ei ole ollut lausuttavien asioiden joukossa osallistumis- ja arviointisuunnitelman yhteydessä.

4. Kaavan laatija on ylittänyt toimivaltuutensa rajanylityspaikkojen toimintaedellytysten heikentämisen osalta.

Rajanylityspaikkojen toimintaedellytysten lakkauttaminen on yksiselitteisesti valtion päätäntävällän alainen asia. Valtio on kaavan laadinnan aikana vahvistanut Malmin lentoaseman valtioneuvoston asetuksen 904/2016 ja sen 6 §:n mukaisesti rajanylityspaikaksi.

Uudenmaan maakuntakaavan 4. vaihen Malmin liikennealueen merkinnän kumoaminen johtaa tosiasiallisesti valtiollisen päätäntävällän alaiseen lopputulokseen ja siten toimivallan ylitykseen. Uudenmaan liiton toimivalta ei riitä lakkauttamaan virallisenrajanylityspaikan toimintaedellytyksiä

5. Kaavan laatija on ylittänyt toimivaltuutensa RKY-alueen suojelun heikentämisen osalta. RKY-alueen tiivistämismerkintä on säädetty valtion tahdon vastaisesti etenkin kiitoteiden osalta.

Malmin lentoaseman alue on yksi valtakunnallisen inventoinnin 'Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt' -alueista. Inventointi, jota kutsutaan yleisesti RKY-päätökseksi, on tullut voimaan valtioneuvoston päätöksellä 22.12.2009 (LIITE 3).

Suomen Kuntaliitto, Ympäristöministeriö ja Museovirasto ovat laatineet ohjeen sen soveltamisesta (LIITE 4). Ohjeen mukaan *"alueiden käytössä on varmistettava, että valtakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvot säilyvät"*. Ohjeen mukaan *"on tärkeää, ettei näillä alueilla tapahdu muutoksia tai rakentamista, joka on olennaisesti ristiriidassa niiden kulttuuriympäristöarvojen kanssa"*. Kaavan seloste on ohjeen perusteella virheellinen, kun todetaan, että *"Alueen rakentaminen muodostaa uusia kerroksia taajamakuvaan, mutta arvokkaat kulttuuriympäristöt säilyvät uusien rakenteiden rinnalla ja rikastuttavat ympäristöä."* Ottaen huomioon, että kiitotiealue on täysin avointa ja sillä ei ole yhtään rakennusta, kiitotiealueelle ei ole mahdollista säätää tiivistämismerkintää siten, että kiitotiealueen täysin avonainen ominaisluonne säilyisi. Kaava on Suomen Kuntaliiton, Ympäristöministeriön ja Museoviraston ohjeen mukaan myös muilta osin puutteellisesti valmisteltu.

Valtion tahto on ollut säilyttää myös kiitotiealueen täysin avoin kulttuurihistoriallinen ominaisluonne. Jos valtion tahto olisi ollut säilyttää vain asematarakennukset, RKY-alue olisi rajattu koskemaan vain lentokonehallia, lentoasemarakennusta ja niiden lähiympäristöä. RKY-päätös koskee alueen ominaispiirteitä, ei pelkästään rakennuksia kuten maakuntakaavan selosteessa väitetään. Ympäristöministeriön ohjeen (LIITE 5, s. 8) mukaan kulttuuriympäristö *"viittaa sekä konkreettisesti rakennettuun ympäristöön että maankäytön ja rakentamisen historiaan ja tapaan, jolla se on syntynyt. Rakennettu kulttuuriympäristö muodostuu yhdyskuntarakenteesta, rakennuksista sisä- ja ulkotiloineen, pihasta, puistoista sekä erilaisista*

rakenteista, kuten esimerkiksi kaduista tai kanavista.” Kaavan seloste on tältä osin ilmeisessä ristiriidassa ympäristöministeriön ohjeen kanssa ja siten virheellinen. Kaava on Ympäristöministeriön ohjeen mukaan myös muilta osin puutteellisesti valmisteltu.

Maakuntakaavan laatija on asettanut RKY-alueelle tiivistämismerkinnän. Ottaen huomioon, että maakuntakaavasta on päätetty sen jälkeen, kun Helsingin kaupunki on hyväksynyt osaltaan uuden yleiskaavan, jossa tiivistetylle alueelle on osoitettu 25000 hengen uusi asuinalue, Uudenmaanliiton toimivalta ei riitä säättämään alueen tiivistämisestä, joka tosiasiallisesti johtaa tällaiseen erittäin voimakkaaseen rakentamiseen.

Helsingin Kaupunki on toivonut osallistumis- ja arviointisuunnitelman lausunnossaan muinaismuistoalueiden kartoitusta. Malmin lentoaseman alueen linnoituksia ei ole huomioitu kaavassa. Muinaismuistoalueiden ja kiinteiden muinaisjäännösten päällä on tiivistettävien taajamatoimintojen alue (LIITE 11). Kaavan laatija on tältä osin ylittänyt toimivaltansa.

Vaadimme tässä yhteydessä, että hallinto-oikeus ottaa huomioon lisäksi kaikki ne asiat, joista Museovirasto on valittanut Helsingin yleiskaavan voimaantumisen osalta (LIITE 6).

6. Maakuntakaavan laatija ei ole huomionnut Helsingin lokakuussa 2016 hyväksytyyn yleiskaava 2050:n vaikutusta kaavaa laadittaessa.

Helsingin yleiskaava on hyväksytty maakuntakaavan kaavaprosessin aikana. Maakuntakaavan vaikutusten arviointi on etenkin kaavan kulttuurihistoriallisten vaikutusten osalta erittäin puutteellinen.

Maakuntakaavaprosessin aikana saadussa Museoviraston lausunnossa on todettu, että: ”Malmin lentoaseman osoittaminen maankäytöltään tiivistettäväksi taajamatoimintojen alueeksi on olennaisessa ristiriidassa alueen valtakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön arvojen ja suojelutavoitteiden kanssa. Lentoasemalle osoitettava maankäyttö on sovittava rakennetun kulttuuriympäristön ominaisluonteeseen.”

Maakuntakaavan laatijan olisi tullut ottaa huomioon myös Helsingin yleiskaavan lokakuussa 2016 tehdyt päätökset ja niiden vaikutukset, sillä niillä on suora syy-seuraussuhde, kun päätökset kaavoituksen jatkumisesta on tehty. Päätökset on tehty yli puoli vuotta ennen maakuntakaavan hyväksymistä, joten niiden huomioimiselle ei ole ollut ajallista estettä. Kaavan huolelliseen valmisteluun olisi kuulunut laajemminkin uusien lausuntojen pyytäminen yleiskaavan hyväksymisen jälkeen.

Malmin RKY-alueen osalta vaikutusten arvioinnin lähtötiedot ovat muuttuneet huomattavasti yleiskaavan hyväksymisen yhteydessä. Kaikkia aiemmassa vaiheessa saatuja lausuntoja voidaan pitää siksi pätemättöminä Malmin alueen osalta ja asia tulisi palauttaa uuteen valmisteluun. Yleiskaavaan on kaavoitettu RKY-alueen päälle noin 25000 asukkaan lähiön keskusta. Yleiskaava ja siten myös maakuntakaavan tiivistämismerkintä ovat erittäin vakavassa ristiriidassa valtioneuvoston RKY-päätöksen 22.12.2009 kanssa. Maakuntakaavan 4. vaihe on erittäin vakavassa ristiriidassa maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n kanssa.

7. Maakuntakaavan laatija ei ole huomionnut Museoviraston valitusta 28.11.2016 Helsingin yleiskaavasta

Kaavan vaikutusten arviointi myös Malmin RKY-alueen osalta erittäin puutteellista. Museoviraston valitus 28.11.2016 laadittu valitus on ollut kaavan valmistelijan tiedossa useita kuukausia ennen kaavan hyväksymistä. Kaavan valmistelijan olisi tullut huomioida Museoviraston valituksessa mainitut asiat kaavan valmistelussa.

8. Maakuntakaava on valtion kehysriihen päätöksen 25.3.2014 vastainen ja siten maankäyttö ja rakennuslain 25 §:n 2 momentin ja 28 §:n vastainen. Kehysriihen päätöstä ei ole toteutettu eikä sen toteutusta ole suunniteltu valtion taholta siviili-ilmailun osalta.

Kehysriihen päätös (LIITE 7) kuuluu seuraavasti:

*"Asuntorakentamisen edellytysten parantamiseksi Helsingin seudulla valtio vetäytyy toimintoineen Helsinki-Malmin lentoasemalta siten, että alue on mahdollista ottaa asuntotuotantokäyttöön viimeistään 2020-luvun alussa. **Muutos edellyttää Rajavartiolaitoksen sekä siviili-ilmailun siirtämistä korvaavalle kentälle.** Rajavartiolaitos käynnistää Helsinki-Vantaan tukikohdan hankinnan valmistelun. Finavia Oyj ja Rajavartiolaitos sopivat tilajärjestelyistä siten, että muutto Malmista uusiin tiloihin tapahtuu kustannusneutraalisti."*

Euroopan parlamentin määritelmän mukaisesti 'siviili-ilmailulla' tarkoitetaan siviili-ilma-aluksen harjoittamaa lentotoimintaa, lukuun ottamatta Chicagossa tehdyn kansainvälisen siviili-ilmailun yleissopimuksen 3 artiklassa tarkoitetuilla valtion ilma-aluksilla harjoitettavaa toimintaa.

Kaavan selostus on kehysriihen päätöksen osalta puutteellinen kohdan "4.2 Kaavan sisältö" osalta. Kohdassa 4.2 ei mainita kehysriihen päätöstä. Kaavan selostus on virheellinen kohdan "5.5.1 Malmin kenttä" osalta. Valtion viranomaistoimintojen lopettaminen on eri asia kuin siviili-ilmailun lopettaminen. Pääkaupunkiseudun kuntien ja valtion välisessä sopimuksessa on sovittu pelkästään valtion ilma-alusten toiminnan lopettamisesta. Valtio ei ole tehnyt päätöstä Malmin siviili-ilmailun lopettamisen osalta.

Kaavan selostus ylittää kaavan laatijan toimivallan, kohdan "Vaikutukset liikenteeseen ja yhdyskuntahuoltoon" osalta (s. 119), jossa todetaan: "Malmin alueen muuttaminen taajamaksi lopettaa alueella nykyisin harjoitettavan ilmailutoiminnan." Maakuntahallinnon toimivalta ei riitä päättämään siviili-ilmailua, jonka korvaavaa järjestelyä on edellytetty hallituksen kehysriihen päätöksessä ja jonka toimeenpano edellyttää eduskunnan hyväksyntää.

9. Kaavan selostuksessa on esitetty perätön väite liittyen siviili-ilmailun siirtämiseen

Maakuntakaavan selostuksen Vaikutusten arvioinnin yhteydessä (s. 119) todetaan, että "Ilmailutoiminta voi siirtyä muille Uudellamaalla harrasteilmailua harjoittaville kentille lisäten ilmailutoimintaa ja siihen liittyvää muuta liikennettä niillä."

Väite on harrasteilmailua käsittelevän Liikenne- ja viestintäministeriön selvityksen 26/2014 (LIITE 8) perusteella perätön. LVM:n selvityksessä todetaan: "Helsinki-Malmin harrasteilmailun siirtyminen nykyisessä laajuudessaan joko Nummelaan tai Hyvinkäälle ei ympäristösyistä ole mahdollista."

Väite on Hyvinkään kaupungin luonnosvaiheen lausunnon perusteella perätön. Hyvinkään kaupunki on todennut, että *"Hyvinkään lentokenttä ei voi sijaintinsa vuoksi toimia Malmin lentokentän korvaavana kenttänä"* (LIITE 9).

10. Ilmailun siirrettävyydestä laadituista selvityksistä on jätetty tutkimatta yli 80% Malmin lentoaseman toiminnasta, mm. kaupallinen ja ammattimainen ilmailu sekä kaupallinen ilmailukoulutus ovat tutkimatta kokonaan.

Kaavan vaikutusten arvioinnissa ei ole ymmärretty ilmailun peruskäsitteitä. Vaikutusten arviointi on ilmailun osalta ilmeisen puutteellinen ja virheellinen. Vaikutusten arvioinnissa ei ole toteutettu kaavan valmistelun selvityksiltä ja arvioinnilta vaadittavaa huolellisuutta.

Kaavan selostuksen yhteydessä sekoitetaan ilmailun peruskäsitteitä *yleisilmailu* ja *harrasteilmailu* Uudenmaan maakuntakaavan selostuksen vaikutusten arvioinnissa käytetään käsitteitä ristiin (s. 119) toteamalla, että: *"Ilmailutoiminta voi siirtyä muille Uudellamaalla harrasteilmailua harjoittaville kentille"*. Käsitteiden oikea käyttö ja rajaukset on kuvattu LVM:n selvityksessä (LIITE 8, s. 5)

Euroopan parlamentin määritelmän mukaisesti 'siviili-ilmailulla' tarkoitetaan siviili-ilma-alueen harjoittamaa lentotoimintaa, lukuun ottamatta Chicagossa tehdyn kansainvälisen siviili-ilmailun yleissopimuksen 3 artiklassa tarkoitetuilla valtion ilma-alueilla harjoitettavaa toimintaa.

Virheellisten käsitteiden käytön lisäksi ilmailun siirrettävyyssarvio on myös muilta osin puutteellinen. LVM:n selvityksessä otetaan kantaa lentotoiminnan siirrettävyyteen vain harrasteilmailun osalta, ja muun siviili-ilmailun 40000-45000 operaation osuus on jäänyt maakuntakaavan laatimisen yhteydessä täysin käsittelemättä.

LVM:n selvityksen mukaan *"operaatioiden (nousut ja laskut yhteensä) kokonaismäärä oli vuonna 2013 noin 50 000, em. arvion pohjalta harrasteilmailun operaatioiden määräksi Helsinki-Malmilla voidaan arvioida 5 000 – 10 000 operaatiota vuodessa."* Malmin toiminnasta on yli 80% muuta kuin selvitysten käsittelemää harrasteilmailua. Tämän muun yleisilmailun, joka sisältää kaiken kaupallisen ilmailun, siirrettävyyttä ei ole tutkittu kaavan laadinnan yhteydessä. Lentoaseman sulkemiseen johtavaa päätöstä ei voida tehdä, jos selvityksissä katetaan alle 20% sen toiminnasta. Kaavan vaikutusten arviointi on tehty ilmeisen puutteellisesti.

11. Malmin lentoaseman kaavamerkinnän kumoamisen valtakunnallisia vaikutuksia ei ole selvitetty

Maakuntakaavan 4. vaiheen osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa lentoasemakysymykset on määritelty valtakunnallisiksi asioiksi.

Lentoliikenne on luonteeltaan kahden päätepisteen välistä liikennettä, jossa lähdetään yhdeltä lentoasemalta ja laskeudutaan toiselle. Maakuntakaavan laatimisen yhteydessä ei ole selvitetty Malmin lentoaseman lopettamisen vaikutuksia valtakunnallisesti. Sulkemisen vaikutukset tulee arvioida lentoliikenteen molemmissa päätepisteissä, jotta maankäyttö ja rakennuslain vaatimus täyttyy.

Koska Malmin lentoasemalta, joka on koko Suomen tärkein ja vilkkain yleisilmailukenttä, lennetään myös kaavan vaikutusalueen ulkopuolelle, kaavan laatijan toimivalta ei riitä kumoamaan Malmin lentoaseman kaavamerkintää, joka johtaa tosiasiallisesti valtakunnallisesti merkittävän lentoaseman sulkemiseen.

12. Malmin lentoaseman kaavamerkinnän kumoamisen kansainvälistä vaikutusta ei ole selvitetty

Malmin lentoasema on valtioneuvoston asetuksen 904/2016 ja sen 6 §:n mukainen rajanylityspaikka. Malmilta lennetään säännöllisesti kansainvälisiä lentoja sekä EU:n alueelle että EU:n ulkopuolelle mm. Venäjälle. Kaavan laadinnan yhteydessä ei ole selvitetty Malmin lentoaseman sulkemisen vaikutuksia rajanylityspaikkoihin ja Suomen valtion kansainväliseen saavutettavuuteen. Maankäyttö- ja rakennuslain edellyttämä valtakunnallisten vaikutusten arviointi on siten ilmeisen puutteellinen.

Kaavan laatijan toimivalta ei riitä tekemään päätöstä, joka johtaa rajanylityspaikan toimintaedellytysten menettämiseen.

Valtioneuvoston asetuksen 904 vahvistaminen vuonna 2016 osoittaa osaltaan myös, että valtion tahto on edelleen säilyttää Malmin lentoasema aktiivisessa siviili-ilmailutoiminnassa. Jos valtion tahto olisi lopettaa lentoliikenne Malmin lentoasemalta, kuten kaavan laatija esittää kaavaselosteen Malmin kenttää käsittelevässä osassa, valtio olisi poistanut Malmin lentoaseman virallisten rajanylityspaikkojen listalta. Kaavan seloste ja sen väite valtion tahdosta on valtioneuvoston asetuksen perusteella perätön. Kaavan valmistelu on ollut ilmeisen puutteellista.

13. Malmin lentoaseman vaikutusten arviointi luonnon ja ympäristön osalta on ilmeisen puutteellinen, ja maakuntakaavan vaikutus ylittää kaavan laatijan toimivallan

Malmin lentoasemalla ja sen vaikutusalueella esiintyy monia lajeja, joiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen heikentäminen ja hävittäminen on lailla kiellettyä. Näiden lajien käyttämien alueiden kaavoittaminen asuntorakentamiskäyttöön on ristiriidassa luonnonsuojelulain ja luonnonsuojeluasetuksen kanssa.

Kaavan laatijan toimivalta ei riitä tekemään päätöstä, joka johtaa tosiasiallisesti näiden lajien lisääntymispaikkojen ja levähdyspaikkojen häviämiseen. Helsingin yleiskaava 2050 on hyväksytty lokakuussa 2016, ja syy-seuraussuhde maakuntakaavan voimaantulon ja lisääntymis- ja levähdyspaikkojen häviämisen välillä on siten ilmeinen. 25000 asukkaan asuinalueita ja lajien lisääntymis- ja levähdyspaikkoja ei ole sovittu samaan tilaan.

Äärimmäisen uhanalaisen meritaimenen (Salmo trutta trutta) kutupuroksi kunnostettu Longinoja on ainoa Malmin lentokenttäalueen valumavesien purkuväylä, johon lentokenttäalueen asuinrakentamisen edellyttämässä mittavassa ja pitkällisessä stabilointi- ja paalutustyössä liikkeelle lähtevät saviliejumassat ja Tattarisuon teollisuusalueelta mahdollisesti valuneet ympäristömyrkyt väistämättä päätyisivät.

Longinoja laskee Vantaanjokeen, jossa elää Euroopan merkittävin vuollejokisimpukan (*Unio crassus*) esiintymä. Äärimmäisen uhanalainen ja rauhoitettu vuollejokisimpukka kuuluu myös EU:n luontodirektiivin liitteen IV(a) tiukkaa suojelua edellyttäviin lajeihin. Malmin lentoaseman alueelta Longinojan kautta purkautuvien valumavesien laatu on saasteille herkän vuollejokisimpukan hyvinvoinnille merkittävä tekijä.

Malmin lentoaseman nykyaikana harvinainen laaja niittybiotooppi tekee siitä yhden Suomen merkittävimmistä muutonaikaisista levähdyspaikoista äärimmäisen uhanalaiselle ja erityisesti suojeltavalle heinäkurpalle (*Gallinago media*). Vuosien ajan lajin on havaittu käyttävän aluetta muuttoreittinään ja syysmuuttolaskennassa 2014 Malmin lentokenttäalueelta tehtiin heinäkurppahavainnoissa Suomen ennätys, 10 yksilöä. Tämä on yli puolet koko Suomen arvioidusta pesimäkannasta. Vuotuiset syyslaskennat pitkältä aikaväliltä osoittavat lentokenttäalueen olevan heinäkurpan muutonaikaisena levähdysalueena säännöllisessä käytössä, ja sen arvioidaan olevan lajin merkittävin muutonaikainen levähdyspaikka Suomessa.

Lentokenttäalueella on havaittu vuosien 2015-2016 kenttätutkimuksissa useita lepakkolajeja, joille kentän niitty on otollinen ruokailualue. Kaupunki on tutkinut lepakoiden esiintymistä vain lentoaseman rakennuksissa, vaikka niiden elinympäristö tulee ottaa huomioon kokonaisuutena.

Kaikki kentän alueella havaitut lepakkolajit (pikkulepakko, kimolepakko ja pohjanlepakko) ovat rauhoitettuja ja EU:n luontodirektiivin liitteen IV(a) tiukkaa suojelua edellyttävien lajien luettelossa. Niistä Malmin lentokentällä havaittu pikkulepakko (*Pipistrellus nathusii*) mainitaan myös luonnonsuojeluasetuksen liitteessä 4 (uhanalaiset lajit).

Perhoskartoituksessa 2015 lentokenttäalueella havaittiin 539 perhoslajia, joukossa luonnonsuojeluasetuksen liitteessä 4 (uhanalaiset lajit) mainittu viheryökkönen (*Calamia tridens*).

Lentokenttäalueen etelä- ja lounaisreunalla, Malmin alueprojektin kaikkein ensimmäisenä rakennettavaksi suunnitellulla Ormuspellon alueella, on Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen selvityksessä (julkaisu 7/2016) havaittu luonnonsuojeluasetuksen liitteessä 4 (uhanalaiset lajit) mainittuja liito-oravia (*Pteromys volans*).

Yllä mainitut lentokentän avoimella liikennealueella toteutetut perhos-, lepakko- ja liito-oravaselvitykset ovat olleet kaavan laatijan tiedossa, mutta ne on sivuutettu kaavan valmistelussa.

14. Kaavamuistutusten puutteellinen käsittely

Kansalaisten ja yhteisöjen muistutuksilla ja lausunnoilla tulee olla tosiasiallinen mahdollisuus vaikuttaa kaavoitukseen. Ne eivät saa olla pelkkä muodollisuus vailla todellista merkitystä.

Kaavan laatija on käsitellyt muistutuksia etenkin Malmin alueen osalta yhtenä kokonaisuutena ja on vastannut muistutusten antajille osin virheellistä tietoa sisältävällä kollektiivivastauksella käsittelemättä yksittäisiä muistutuksia. Malmin lentoaseman ystävät ry on lähettänyt muistutuksen asiasta 9.12.2016 saamatta sen asiakohtiin pyydettyä vastausta (Liite 12). Tämä osoittaa kaavan laatijan yleistä piittaamattomuutta muistutusmenettelyä kohtaan. Kaavan laatija on toiminut muistutusten käsittelyssä hyvän hallintotavan ja siten hallintolain vastaisesti.

15. Kaikkien edellä mainittujen seikkojen kokonaisvaikutus

Mikäli hallinto-oikeus ei katso minkään edellä mainituista ylittävän yksinään kumoamiselta vaadittavaa kriteeriä, odotamme, että hallinto-oikeus tarkastelee myös kaikki edellä esitetyt puutteet kokonaisuutena.

Koska kaavan valmistelu on ollut useilta osin puutteellista ja koska puutteiden yhteinen kokonaisvaikutus on suurempi kuin yksittäiset vaikutukset yksinään, toimivaltakysymykset, säätämisyjärjestyskysymykset ja lain vastaisuus tulisi arvioida myös kokonaisuutena.

Helsingissä 29.6.2017

Malmin lentoaseman ystävät ry
Timo Hyvönen, puheenjohtaja
Osoite

LIITTEET

- LIITE 1 – Päätös, johon haetaan muutosta (Maakuntavaltuusto 24.5.2017 § 7)
- LIITE 2 – Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelma
- LIITE 3 – Valtioneuvoston RKY-päätös 22.12.2009
- LIITE 4 – Ohje RKY-päätöksen soveltamisesta 23.12.2009
- LIITE 5 – Ympäristöministeriö: Kulttuuriympäristö maakuntakaavoituksessa 28/2011
- LIITE 6 – Museoviraston valitus Helsingin yleiskaavasta 28.11.2016
- LIITE 7 – Hallituksen päätös 25.3.2014
- LIITE 8 – LVM: Malmin harrasteilmailun sijoittumismallisuudet 26/2014
- LIITE 9 – Hyvinkään kaupungin lausunto luonnosvaiheessa 23.3.2015
- LIITE 10 – Helsingin kaupungin lausunto osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta 15.2.2014
- LIITE 11 – Rakennettu ympäristö ja kulttuuriympäristö, Malmin lentokenttä
- LIITE 12 – Malmin lentoaseman ystävät ry:n muistutus
- LIITE 13 – Liikenne- ja viestintäministeriön ja Ympäristöministeriön viestit kuulemisesta Malmin lentoaseman osalta